

UKIUQTAQTUMI TAKUYUMAYAAT:

UKIUQTAQTUMIUQATIGIGUTIKHANUT

NUNATSIAQ | YUKON | NUNAVUT ■■■

UKIUQTAQTUMI
TAKUYUMAYAAT:
UKIUQTAQTUMIUQATIGIIGUTIKHANUT

Iluani Ittut **4**
Takuyumayaat Hivun'ngani **6**
Hivunikhaliurutikhat **8**
Ikayuutikhaq 1 – Havakpiakpaktut Ilauvaktullu Nunamiutat **10**
Ikayuutikhaq 2 – Auladjutikhat **12**
Ikayuutikhaq 3 – Aulapkaidjutikhat **14**
Ikayuutikhaq 4 – Kavamaliqidjutit **16**
Ukiuqtaqtumi Takuyumayaat Hivunikhamut **18**

Hivulliq Uqautigiya

Hivuliqtuivluta Nunattiami, Yukon-mi Nunavunmilu, havaqatiikpiakniaqtugut pivalliadjutigilugu Ukiuqtaqtumi aviktuqhimavigilugu ihuaqtunik, inuuhittiartunik nunallaani maniliurutikhaqaqlutik pidjutikhanut amihuniklu havaakhanut, nakuukpiaktumik aullayunut nanminiqaqtunut havagviini munariplugulu avatiptingnik hivunngani inuuhjudjutauyumi.

Ukiuqtaqtumi Takuyumayaat: Hakugitqiyaaq Ukiuqtaqtumi Nakuutqiyaklu Kanatami, hivulliqmik makpiraaliuqhimayuq 2007-mi, Naunaikpagait qanuq aviktuviit piyumavaktut havaqatigiigutikhamingnik ihuaqtumik tikillugit aadjikkiiktut tikittumayavut atuqulugit paanariirutikhat hivunikhaliurutikhayut Kanatami Ukiuqtaqtumi. **Ukiuqtaqtumi Takuyumayaat: Ukiuqtaqtumiuqatigiigutikhanut nutaanguqtirutaa taamna havaktakhariyaat.**

Havaqatigiikhimmaaqniaqtavut tamaita havagviit kavamatkuni tamainni nunani ahinilu nunani nakuuyumik piyaaptingni Tamapta tikittumayaptingnut.

3

4

Iluani Ittut

Talvanga Ukiuqtaqtumi Takuyumayaat makpiraaliuqhimayuq 2007-mi, titiraq atuqtauvaktuq ikayuutigivlugu havaktakhanut tamainnut pilluagakhainut avikturviinni. Piqaqtuq avikturviinni havaqatigiikhutik ihuaqtumik pivagainnik.

Tamainni nunani havaqatigiigutaa ikayuutigilugu aanniarnaittumik, ihuaqtumik pivaktunut nunallaani Pidjutigiyaa anipkaidjutaanut uuminga *Ukiuqtaqtumi Ingilradjutikhanut Naunaiyaidjutaa* unnirutikhaq nutaanguqtirutaalu Kanata kavamainnit manikhanik ikayuutikhaq akituvallaanut havaariyaanginni munarhiliqinikkut havaktauyakhanut pingahuni avikturviinni.

Tamapta, pingahut avikturviit havakpiakpaktut piqarianginni ihuaqtumik allan'nguqtirutikhanik taaffumunga Kanataup Kavamanganit Ukiuqtaqtumi Iglukhanut Manikhaq. Iglukhat ikpingnatqiyauyut pidjutigiyauyuni taimaa nunallaani inuuhittiarutikhanut ihuaqtumiklu pivakhutik unalu iglukhaliurutikhat pidjutigiyait havaakhanut ayuiqhaudjutikhanullu nanminiaqaqtunut ukuatlu ukiuqtaqtumi nunamiutat.

Hakugikhiyuumivlugit nunakyuami piqatigiigutikhat pilluagakhariyauvaktuklu, havaqatigivaktavullu nunakyuaptingni nuatqativot allatqiinik pidjutikhanut.

2011-mi, avikturviit anipkakhimayaat una *Tamaat Avikturviinni Hungiutidjutikhanut*

Qanuriliurutikhaq: Hivumuurutikhat Hilaup Aalannguqtirninganut Kanatami Ukiuqtaqtumi. Una unnirutigihimayaat naunaikhimayait 6-nguyut pidjutikhat hilaup aalannguqtirninganut, naunaikhugu taimaa pidjutingit allangayut pingahuni avikturviinni. Aadjikkutaani ukiungani, *Atuqhimmaarutikhanut Ukiuqtaqtumi: Tamaat Avikturviinni Auladjutikhanut Naunaitkutikhaa* makpiraaliuqtauhimayuq, naunaikhugit tadja hivunnganilu Auladjutikhanut pivikhat, naunaikhugillu allatqit pidjutikhat ayuqhautillu atuqpagait tamainni avikturviinni.

Avikturviit havaqatigiikhimmaaqpaktut allatqiinik hivunikhaliurutikhanut, ukuatlu:

- munarivlugit atuqatigiikpaktavut pivikhavut, tuktutut nannutullu
- naunaiyakhugit amigaikyuumiyut pidjutingit pivalladjutikhanut havaakhanit avatingnut uumayunullu huradjanut
- naunaiyakhugit pidjutingit hilaup aalannguqtirninganut nunaup puvitqumanganut
- havaqatigiiklutik inungnut pidjutinginnut

STEVE SCHWARZ
GOVERNMENT OF NUNAVUT

5

- uqaqlutik tamainnut piyumayainut aulapkaidjutikhanut piyumayainut Ukiuqtaqtumi

Nunani nunakyuamilu kangikhiyumayut Ukiuqtaqtumi amigaikyuumiyut talvanga *Ukiuqtaqtumi Takuyumayaat* makpiraaliuqhimayuq 2007-mi. Qilamik anipqaqtaukmat, Kanataup kavamanga makpiraaliuqtaat nanminiriyamingnik *Ukiuqtaqtumi Qanuriliurutikhaq*, uqarihimayaa pitquhimayainut ukiuqtaqtumi Hivuliqtuyut pihimayainut, naunaikhugit aanniarnaitut, ihuaqatumik pivaktut nunallaat, maniliurutikhariyainullu tamainnut pingahunut avikturviinni.

Kangannuaq allan'nguqtirutit Ukuqtaqtumi ukuat:

- Nunattiak aivaqatigiigutigihimayaat nanminiqhurniqmut angirutaudjutikhaq ukununga Kanataup kavamanga havaarilugit pidjtauayut nunamut imakmullu, aadjikkutavyaanut Yukon-mi. Aivaqatigiigutihimmaaqniaqtut Nunavunmi.
- Kanataup hivitunikhaa Ukiuqtaqtumi Katimayiinni ikhivautaqaqhutik (2013-mit 2015-mut) katipqaqtait nunakyuami paanariiktut havaktauyakhallu nunami ukiuqtaqtumi avikturviinnut, ihuaqhiyuumivlugit piqatigiigutikhaptingnut naunaitkutikhaptingniklu nunakyuami, ukuningalu Ukiuqtaqtuumiungittunut nunangit.
- Kanataup kavamangat *Ukaqtakhangit Kanatami Ukiuqtaqtumi Ungahiktunut Maligakhanut* Naunaikpagait Amihut pidjutingit aadjikkiiktut avikturviinni, akhuuqhainikkullu maniliurutikhanut inungnullu pivalliadjutikhanut, munarivlugu Ukiuqtaqtumi avatingnit, hakugikhautikhainullu inungnut Ukiuqtaqtumi ukunuuna nanminiqhurnikkut kavamaliqidjutikhanut ikayuutikhainut.
- Hilaup aalannguqtirninganut pidjtauhimmaaqut akitukpiaktunik ayuqhautigiliktainullu Ukiuqtaqtumi. Mahakpallialiqhutik mikhivlutik tariumi hikut, imaatut ittutut, angmaktiriinnarialik naitqiyamik uhidjutikhanut umiakturlutik Europe-mit Asia-mut pidjutigilugu hivun'ngani maniliurutikhanut pidjutikhat amigaikyuumiyunut pivikhanut pivalliadjutikhanut aquihimayunullu aullaaqtittinikkut. Taimaalu, halumailrutigiyauniaqtuklu auladjutikhanullu ihuirutiluni. Amihut Ukiuqtaqtumi tariumi huradjat atuqpagait tariumi kikut, tammaqqallu ayuqhautigiyauniaqtuq ukiuqtaqtumi uumayunut avatingni.
- Nutaat Auladjutikhat inmikkut kavamaliqidjutikhanut angirutaudjutikhat pipqaqtait Kanatami Nunaqaaqqaahimayut inuit Ukiuqtaqtumi munariyaanginni inmik pidjutimingnik, nunat pivikhallu. Ukuat angirutaudjutikhat maligatigut munariyahimayut ikayuutauhimmaaqhutiklu hivunikhainut ukiuqtaqtumiutanut.

TESSA MAQINTOSH
GOVERNMENT OF NUNAVUT

6

Takuyumayaat Hivun'ngani

Tamapta takuyumayavut pingahunut avikturviinut hunaiilingittut, aanniarnaittumik ihuaqtumiklu Ukiuqtaqtumi ikayuutauniaqtuq ukiuqtaqtumiutanut tamainnullu Kanatamiutanut tadja hivun'nganilu.

Ihuaqtumik tikittaami takuyumayamut, piliuqtaqvut hitamat ikayuutikhat hivunikhaliurutikhallu. Hitamat ikayuutikhat ukuat:

- havakpiakpaktut ilauvaktullu nunamiutat
- auladjutikhat
- aulapkaidjutikhat
- kavamaliqidjutit

Ikayuqhutik tamainnut ikayuutikhanut taimaa nakuuyumik havakpaktunut avatingnut munarivlutik. Nunat immatlu

nunami atuqpagait inuuhirmingni Nunaqaqqaahimayut inuit tamaitalu ukiuqtaqtumiutat. Maligat maliguagakhallu havakpagait Kanataup kavamangani, nunami nunallaanilu ittut taimaa tammaqtailivlugit ukiuqtaqtumi avatingnut pipqaqhutiklu ihuaqtunik pivikhaanut pivalliadjutikhanik. Taimaalu piyukhauyugut kiuluta hungiutilugillu ihuaqtumik avatingni aalannguqtiminganut tadja tahapkunungalu piniyaqtunut hivun'ngani.

Kiunnaqtuutikhat Avatingnut Munaqhittiarnikkut

Ihumagilugu nuna atuqtaungmat ukiuqtaqtumi tammaqtailiplugu. Nuna pivikhaq nakuuyunik niqjkanik halumayumiklu imarmik, qitqaniittunilu kinauyaakhaaptingnut inuuhiftingnilu inuuhittiarutikhanut.

Angirutaanut nunataarutikhanut, unalu nuutirutaa munaridjutikhanut pivikhaqautikhanut nanminiqhurniqmullu ihumaliurutikhanut hakugiknikhait Kanatamit ukununga avikturviinni kavamatkunut, kangikhidjutaa taimaa ukiuqtaqtumiutat hivunikhaliuqlutik ihuaqtunik pivalladjutikhanik tammaqtaililugillu naunaitpiaktut nunanik.

Kanatami Ukiuqtaqtumi ayuqhautiqaqniaqtut pidjutinginut hilaup aalannguqtirninganut

qayangnaqtunut avatingniittunut, nunaup puvitquumannganut tariuplu hikuanut, tadsa naunaiktut aktuaniit. Havakhimmaaqtukhauyugut mikhilaaqnahugitlugit puyut anianiit ihuaqhiudjutikhanik pidjutinginnut hilaup aalannguqtirninganut. Taimaalu, hungiutihimmaarutiginahugitniaqtavut itquumayut hilaup aalannguqtirninganut.

Aanniarnaittuq avatikput ihuaqtuq nakuuyunik aulavaktunut nunallaani aanniarutiqaqnaittuniklu inungni. Pivalladjutikhat avatinit pihimaittut ihuaqtumik piyukhauyut ihumagilugu avatikhaq nunalu.

7

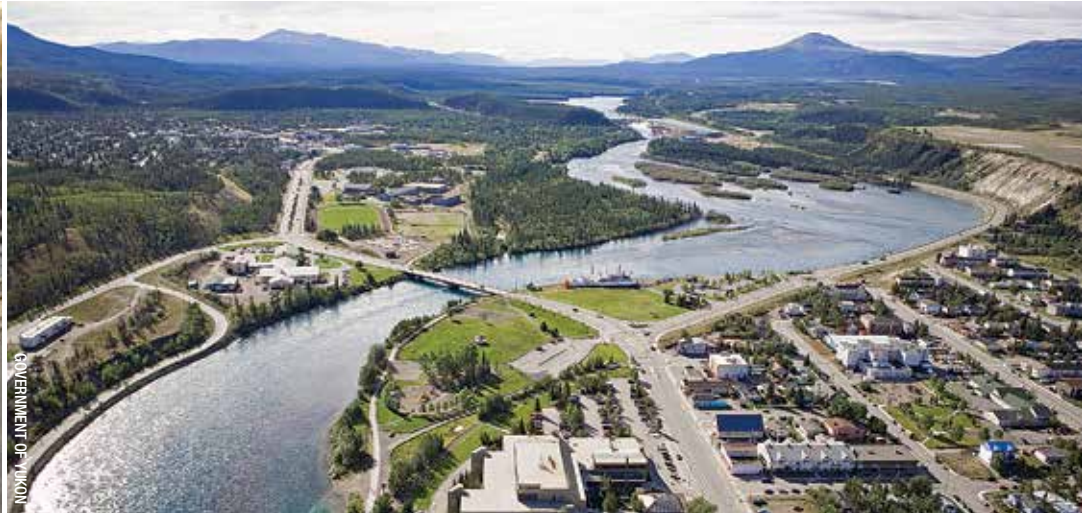

8

Hivunikhaliurutikhat

Akhot havakpiakniaqtugut piluqluta Ukiuqtaqtumiurutikhamut atuqpagainut ukuninga ataani hivunikhaliurutikhanik.

- Inmikkut pivaktunik inungnik inuuyut aanniarnaittumik, ihuaqtuni nunallaani pidjutikhaqaqhutik nakuuyumik pivalliadjutikhamingnik ukunuuna ilihaidjutinut ayuiqhailutiklu, pipqaqhugit inmik piliklutik pittaaqtamingnik.
- Pitquhimut atuqpagait Nunaqaqqaqhimayut Inuit tammaqtailivlugu, ilitariyahimavlutik nakuuyumik aulayaaqhutiklu, kangaraaluk naunaitkutikhait tamait nunamiutat quviahuutigiyaa.
- Ukiuqtaqtumi itquumagiyaait ihumagivlugu nuna avatiillu atuqhugit.
- Nunaqaqqaqhimayuni nunataarutit unalu inmikkut kavamaliqidjutikhanut angirutingit ihuaqtumik aivaqatigiigutauvaktut atuqtauhimmaaqtutiklu ilauqatigiiktunit.
- Ukiuqtaqtumiutat nunataqatauhimaniaqtut ukuninga ukiuqtaqtumi pivikhaanut pivalliadjutikhat.
- Maniliurutigittaaqtangit avikturviit ilitariyahimayuuq hakugiktunit nanminiqaqtuni havagviinnit, hanayauvaktuniklu ihuaqtunut aulapkaidjutikhanut pipkaidjutikhat maniliurutikhanut, havaakhanut ihuaqhiyuumiqhugillu atuqpagainut inuuhirmut, paanaqatigiikhugit Kanatami.
- Ukiuqtaqtumiutat pidjutikhaqaqtut hakugikniinniklu munarilugit inmik piyakhamingnik.
- Hakugiktut, kiuttaaqtut kavamatkut ihumaliuqaktunut havakpakhutiklu ihuaqtunik hivunikhaliurutikhanut kiunnaqtaurutikhanut, ihuaqtunut pivalliadjutikhanut.
- Ukiuqtaqtumi nunallaat pivikhaqaqtut qauyihaidjutinut naunaitkutikhanullu piyumayamingnik ihuaqhiudjutikhanut hungiutilugillu pidjutinginnut avatingni aallanguqtirutinginnut.
- Avikturviit tamainnut, ilauyut katimayiinni Kanatamiutanut katimayiinnut, ikayuqhutik nunakyuami ihuaqtumik pidjutikhainut.
- Avikturviit havaqatigivagait hilakyuami nunallaat ihumagiyaayanut ikpiknaqtunut Ukiuqtaqtumi nunami.

GOVERNMENT OF NUNAVUT

GOVERNMENT OF YUKON

9

Arctic Ocean

Beaufort Sea

Amundsen Gulf

Parry Channel

Baffin Bay

Davis Strait

Gulf of Boothia

YUKON

NORTHWEST TERRITORIES

NUNAVUT

Hudson Strait

Ungava Bay

0 250 km 500 km

GOVERNMENT OF YUKON

10

Ikayuutikhaq 1 – Havakpiakpaktut Ilauvaktullu Nunamiutat

Pidjutikhat ihuaqtut nakuuyumik inuuhikhamut. Avikturviinni kavamatkut havakpiakniaqtut taimaa ukiuqtaqtumiutat ilauyaanginni inungnut maligakhanut ihumaliurutikhat pidjutauniaqmata inuuhirmingni.

Avikturviinni kavamatkut havaqatigiiktut taimaa ukiuqtaqtumiutat pidjutikhaqarianginni ayuiqhaudjutikhanut allaniklu ikayuutikhanik ayuiqyuumiyaanginni havaakhaqhiurianginni ikayuqlutiklu nunallaamingnut. Takuyakkut Ukiuqtaqtumiut taimaa avikturviinni kavamatkut ikayuqhimmaaqaiaqtut inmikkut pivalliadjutikhanut taimaalu ukiuqtaqtumiutat ihuuhiqattarianginni hakugikniqaqlutiklu maniliurutikhanut kavamaliqidjutinullu ihumaliurutinut pidjutauyunut inuuhirmingnut.

Nutaqqat inulrammiillu amigaitqiyauyut Ukiuqtaqtumi inugiatilaanginni. Nutarannuanik

Ilihalihaaliqtunut pivalliadjutikhat tun'ngaviuyuq aanniarnaittumik, hulilukaayuktunut Inuit. Nakuukpiaktuq ilihaudjutikhat angiyuq taimaa inulrammiit ikayuutikhaqarianginni ilauyaamingni nunallaamingni maniliurutikhanullu. Ikayuutikhat qilamik ayuiqharianginni, ilihariaktulihaaqtunut, ihuaqhiyuumiyut angayukhiit ilihaqtnut iniqtirhutik ilihaqtamingnik, ilihariakyuummiqtullu ilaavlutik pidjutauyuq tun'ngavikhamik nakuuyumik pivagianginni. Tahapkuat tadjja havaktut, tahapkuallu havaakhaqhiuqtut, pidjutikhaqtaqtukhayut

GOVERNMENT OF YUKON

DAVE BROSHA

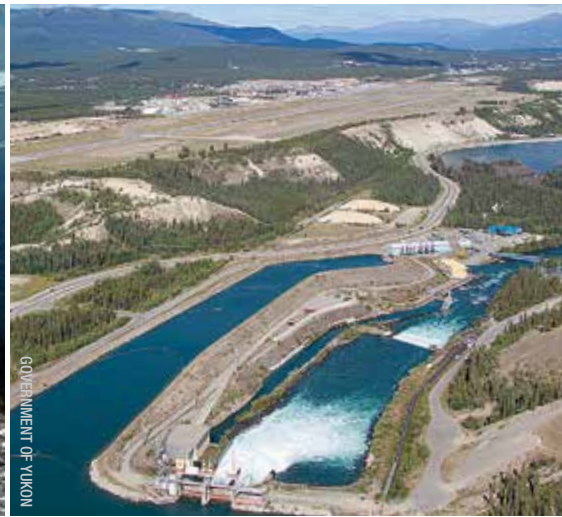
11

ihuaqtunut, nakuuyunut atuqtakhanullu ayuiqhaudjutikhanik ikayuutikhainut pivalliadjutikhanut avikturvikmingni.

Inuit aanniarngitkaangata, hulilukaaqpaktut ilaumlutiklu. Avikturviinni kavamatkut havakpaktut taimaa ukiuqtaqtumiutat pidjutikhaqarianginni ihuaqtunut, pitquhirmut pihimayut aanniartailidjutikhanut havaktauyanut, unalu nakuukpiaktumik munarhiliqidjutikhanut aanniartunut ikayuutauyunut nakuuylutiklu. Havakpiakniaqtugut taimaa ukiuqtaqtumiut tamainni nunallaani pidjutikhaqarianginni munaqhiliqidjutigivagainnut qilamiurutinullu munarhiliqidjutinut, unalu ihumaaluqaktunut, inmikkauktailidjutinut ipigalailaquinikkut ikayuutikhat.

Uqauhiq pitquhiklu hakugikhiyuumidjutingit inungnut nunallaanullu naunaiklugulu kinauyaakhaaptingnut. Pitquhirmut kangikhidjutikhaq atauhiyuq Ukiuqtaqtumi angitpiyaq pihimayaptingni. Avikturviinni kavamatkut ikayuqaktut tammaqtailinikkut atuqtaupkakhugulu allangayuq pitquhiq Ukiuqtaqtumi, unalluaq Nunaqaaqqaahimayunut ilitquhiit. Munarihimmaaqniaqtavut taimaa kavamatkut havakpagait ihumagilugit ukiuqtaqtumiutat' pitquhiinnut kangikhidjutingit.

Havakpiakniaqtugut nakuunikhainut Ukiuqtaqtumii taimaa Inuit qayagiyaulutik ilauyaanginnilu nunallaamingni, avikturvingmingni, nunami nunakyuamilu.

GOVERNMENT OF YUKON

12

Ikayuutikhaq 2 – Auladjutikhat

Ihuaqtut akituvallaangittut auladjutikhat, aulapkaidjutikhallu, ikayuutauyut ihuaqtumut maniliurutikhanut.

Auladjutikhat alruyaqtutit talvanga atuqtauyullu tamainni pingahuni avikturviinni nakuuyuq. Ukiuqtaqtumi, alruyaktuurutit pivagait tamainnit imaktuqtumik uqhuqyuaqtuqtumilu.

Imaktuqtut akituqpiaktut auladjutait. Uqhuqyuaqtuqtut akituyut uqhuqyuanik uhidjutingit akitungmata. Hanayaudjutit angiyunut Auladjutikhanut nappaqtrutinut akitukpiaktuq mikiyunut ukiuqtaqtumi niuvrutikhanut, ingilradjutikhallu hivuraanut. Tamainnut pidjuraa angiyuq akituvallaaqhuni ayuqhautauvaktuq havagvikyuanut, nunallaanut igluqaqtunullu.

Akituvallaat auladjutit pidjautauvaktut akikhainut hunanutlikaak uqhuqyuanut naiqikhanullu allanullu atuqtaqhanut, pidjautavlutni akituvallaamut inuuhidjutikhamut angiyumik ayuqhautavluni aanniartailinirmut inuuhittiarnirmullu ukiuqtaqtumiutanut.

Ihuaqtut akitungittut auladjutit nakuuyuktauk maniliurutigivalladjutikhanut. Mikiyut angivyaktullu nanminiqaqtut havaqaqnaqtut ihuaqtumiklu havakpakhutik nunallaamingni. Akikhiyuumiyut auladjutit akikhiutiyyutukununga havagviknut, ayuqhaqtittugit ihuaqtumik pinahugittamingnut. Akituyut auladjutit avikturviinni pikalluangittutiklu ihuaqtunik auladjutikhanut ihuirutigivaktut ikayuqniaqtunut maniliurutikhanullu.

Kangikhidjutigilugu ihuaqtumik pittaaqtamingnut Ukiuqtaqtumi kangikhidjuraa atuliklugit pivikhaptingnit naluukpiaktut, atuqtaaktaklu pivikhaq nakuuyuq Auladjutikhanut pivikhaanut havagviyuq. Akituqyuaqtut Auladjutikhat ayuqhautauyut nutaanut pivikhaanut pivalladjutikhanut havaakhanut, apqutikhaq hivun'ngani maniliurutikhanut ikayuutikhaq.

GOVERNMENT OF NUNAVUT

13

Aviktuviit qiniqhialiktut ihuaqtunik manikhanut ikayuutikhat akituyunut ikayuutikhanut auladjutinut, ukunatut paanariirutinut akun'ngani kavamatkut havagvikyuamilu, ihuaqqat. Ayuiqhimayait allani aviktuqhimayuni naunaittuq taimaa imaktuqtut alruyaktuurutit pidjutaulluaqtuq havaktittivlutik havagvikyuani pihimayut havaakhat. Qanuriliurutikhanut ikayuutikhat ukiuqtaqtumi imaktuqtunik alruyaktuurutikhanut pivalliadjutikhat amigaikyuumidjutillu alruyaktuutikhanut pidjutauniaqtuq nakuuyumik, maniliurutigivlugit avatingnullu Nakuuyunut havagvikyuamut, nunallaat ilagiiktullu.

Naunaiktauvlutik tadja takuniaqnahugiyainut taimaa hilaup aalannguqtirninganut angiyumik pidjutiqaqniaqtut Ukiuqtaqtumi, aviktuviit qiniqhiayut piliuriami allanik pivikhaanut Auladjutikhanut mikiyumik pidjutiqaqtunut avatingnut ihuaqtut mikiyunut, unghiktut nunallaat. Allat Auladjutikhat ukunatut uumayunut avatingni, anuri, hikinikmillu pauvvatuutit ihuaqtut pidjutikhat uktuutikhanut atuinnaiaqaqhutik ihuaqlutiklu unghiktunut nunani. Kuviyaaqtuq kaasiliik nakuukpiaktuq ikitqiyaaq alguunngup puyua auladjutikhaq Ukiuqtaqtumi, ilauniaqhuilu alruyaktuurutikhanut, uunaqtinut taimaalu, ingilradjutikhanut.

14

Ikayuutikhaq 3 – Aulapkaidjutikhat

Nakuukpiaktuq, ihuaqpiaktuq aulapkaidjutikhaq tun’ngaviuyuq hakugiktunut nunallaanut nakuuyut maniliurutikhat

Ukiuqtaqtumi. Piqaqtut ihuaqtumik aulapkaidjutikhamik atuqtauvluni ikayuutauniaqtuq maniliurutikhanik ikayuqlugit ukiuqtaqtumiutat Kanatamiutallu. Aulapkaidjutikhat ikayuutauyut niuvrutikhanut pipqaqhugulu Kanata akhuukhailutik nakuuyumiklu pilutik nunakyuami.

Apqutit tingmitiqarvillu nakuukpiaktut pidjutikhanut akikittunut, Nakuuyunut niqikhanut allanullu atuqtakhanut. Imakmut halummakhautait havagviut ikayuutauyut halumayumik imikhamik. Aanniarviit, Munarhiqarviit iliharvillu havakpiakpaktut ihuaqtumik aanniartailinirmut pivalliadjutikhanullu nunamiutaptingnut, inuuhittartitlugit havaktittugillu ikayuqhutik nunallaamingnut.

Nakuukpiaktut, akikittut iglukhat ikayuutikhaq aanniarnaittumik inuuhittiarutikhanullu inungnut inmiklu pittaaliklutik ilaavlutik nuatqatigiigutini. Amihut ukiuqtaqtumi nunallaat mikiyut igluhakalluangittutiklu, taimaa hanayakhanik nutaanik iglukhanik naunakhivaktuq kavamatkunit kihimi ikayuqhikpakkumik. Ukuat nunallaat igluhakalluangittut, ayuqhautiqaqhutik inugiakpallaaqhutik ilingavlutiklu iglukhat ukunanit hivuraaniittunut Kanatami.

Haniqmut nutaanik iglukhanik ayungnaqtuq akituvallaangmata uhidjutit iglukpiutikhanik unghaktunut nunallaanut, ikittutik ayuittuq havaktukhat ayuqhautauvaktullu nappaqtiriyaami alappaangnaqpiaktumi hilami.

Nakuuyumik munariniq ingilradjutikhanik ikayuutauyuq ihuaqhiyuumivlugit ingilradjutinut inungnik hunavalungniklu, akikhiyuumivlugit inuuhidjutikhat. Ukiungani tamaat apqutikhat, naptuhaqhimayut uyaqqatut milvikhat, uhidjutikyuat akhaluutikyuat inungnut pivikhat nutqaqvikhainut tuttarviktut tamaita ilayut nutaami nuatqatigiigutikhani. Imaa Kanata ukuat hungiutihimagaluaqhugit, havaktagiaqaqhimayuuq havaarilugit ilakhait Ukiuqtaqtumi aulapkaidjutikhanut. Pivalliadjutikhat Ukiuqtaqtumi tuttarvikhanut hinaaniittunullu pivikhat ikayuutauniaqtut tuyukvikhainut pilluaqlugit tuyuktakhanut atuqtakhanut pivalliadjutikhainut ukiuqtaqtumi

GOVERNMENT OF YUKON

15

avikturniinni, ikayuutigilugit hivun'ngani uqhuqyuanut kaasilikhanullu pivalladjutikhat, ilaupkaliklugit nutaat havagvikyuat, amigaikyuumilugit nunakyuami niuvutikhanut pidjutikhat.

Nutaat, ihuaqtut tuhagakhanut atuqtakhait pipqaqtait ukiuqtaqtumiutat inuuvagianginni inuuhikhamingni nunakyuamiutaulutik, katipkakhugit nuatqatiinnut nunakyuami Ukiuqtaqtumi, tamainnilu nunakyuami. Pivikhaq alruyaktuqaktunut nunakyuami kayumiktunut, ihuaqtunut qaritauyakuurutikhanut unalu hivayautinut tigumiagakhanut tuhaqtidjutikhat pipqaqhugit ukiuqtaqtumiutat ilaavlutik qilamiuqtutut ittumut amigaiyuumiyuni alruyaktuqtuni havagvingni inunghnullu pidjutingit, angikliyuumilugit inmik ilihaudjutikhainut ayuiqtakhatik atuqhugit unghiktumit ayuiqhaidjutikhat qaritauyakkullu ilihariakyuumiyut ilihaudjutikhanik, havaqatigiiktittugit nunakyuat.

Havaktavut aquihimayuniklu aullaagtittinikkut havagviit pipkaivaktut allangayumik ukiuqtaqtumi pidjutikhanik pulaaqtunut avikturniinnut. Ihuaqhiyuumivlugit aulapkaidjutikhat atuqatigiiktittugit qanuriliurutikhat angikliyuumilugu

ihuaqhiyuumilugulu ayuiqhimayunut aullaagtittinikkut pivaktaat ikayuutigilugu allatqiinut maniliurutikhaptingnut naunaiktiutlugillu allangayuq avatikput pitquhikkullu.

Taimaa, hakugiktuq aulapkaidjutikhaq havaqatigiigutikhauyuq tunivagait inuit piyumayamingnik havaakhanik, havaktauyanik, nanminiriyakhamingnik, ikayuqtauniq pitquhimullu pidjutikhat ihuaqpiaktut pikhanigiamingni nutaanik havaariraaqpaktakhaniklu havaakhanik ukiuqtaqtumiutanut ihuaqpiaktumik pivaktut hakugiktullu nunallaat.

Piqaqtuq amihunik ayuqhautigivaktainik ihuaqhiyauyakhauyunik taimaa Ukiuqtaq angikliyuumiyaangani pilugit piyumayait hivuniptingni inuuhidjutikhanut. Ikpiknaqtuq uvaptingnut, ukiuqtaqtumiutauvluta, piliuqlugu hakugiktumik, akhuukniaqtunut, hivumuurutikhaq qanuriliurutikhaq pikhaptingnut ihuaqtumut aulapkaidjutikhamik. Una aturaaqpaktakhaq qanuriliurutikhaq hakugiktukhauvlutik paanariiktut akunngani nanminiqaqtuni havagviit tamaitalu kavamatkuni havagviit.

TESSA MAGNITSH

16

Ikayuutikhaq 4 – Kavamaliqidjutit

Ukiuqtaqtumiutauvluta, taimaa naunaitkutiqaqtugut ihuaqhaidjutiliurutikhaptingnik nunaptingnut maliktakhanut. Munarinialiktakut avatikput, maniliurutikhath, nuatqatigiiktuni kavamaliqidjutikhallu piyakhariyaptingni. Ihuatqiyaaq taimaa uvagut piyakhavut pilluarakhariyaptingnik, piliuqlugu hivunikhakut takuyumayakut uvaptingnut, nutaqqaptingnut hivunnganilu inuuhidjutikhanut.

Ukiuqtaqtug ayuqhautiqaqtut allangayunik Kanatami. Taimaatut, aadjikkiiktunik pidjutikhaqaqtugut allanut kavamatkunut nunakyuami Ukiuqtaqtumi. Havaqatigiiklugit nunakyuami nuatqativut havagviyunut ukunatut Ukiuqtaqtumi Katimayit atuqatigiiklugit ihuaqtut piyakhait uqaqatigiiklutiklu ikpiknaqtunut pidjutinut ihuaqtug. Ukunuuna Havaqatigiigutikhanut pidjutikhaqaqniaqtugut ihuatqiyanut nutaanullu ukiuqtaqtumi ihumagiyainut qiniqhiavluta hivunikhaliurutikhaptingnut avikturviinnut.

Paanariiktut ukunani Nunaqaqqaahimayuni katimayit unalu Nunaqaqqaahimayuni kavamatkut ihuaqtut pidjutikhanut aanniarnaittumut ihumagivakhutiklu ukiuqtaqtumi nuatqatigiiktunik. Iniqtirutikhanut, pilugit atuliklugillu Nunaqaqqaahimayunut nunat, pivikhat inmikkut kavamaliqidjutikhanullu angirutaudjutikhat avikturviinni pipqaqniaqtait

tamaita kavamatkut hivumuurianginni aadjikkiiktunut pilluagakhanut havaqatigiiklutik ihumaalukhimaittumiklu. Ukuat paanariurutikhat, atuqhimmaaqniaqhugittauk, ihuaqhutik nakuuyumik pidjutikhanut pivikhaptingnut pivalliadjutikhanut havaakhanut ikayuutauniaqtunut ukiuqtaqtumiutanut nunallaanullu, avikturviinni maniliurutikhat, atamainnullu Kanatamiutanut. Naunaiktitauhimmaaqniaqtugut nakuukpiaktumik Nunaqaqqaahimayunut pitquhimi kangikhihimayainik. Kangikhiyuumiluta Ukiuqtaqtumik nakuuyumik atuqpagainut pitquhimik nunamilu kangikhihimayainik atuqhugit nutaat ilittuqhaidjutikhat qauyihaidjutikhallu ikayuutiginiaqtavut havaktitluta pilluagakhaptingnik.

Avikturviit pidjutikhaqaqtut ikayuutikhanik nunakyuami nakuuyut havaakhat ikayuutikhait tamaita Kanatamiutat. Ukunuuna paanariurutikkut Kanatamut, avikturviinni

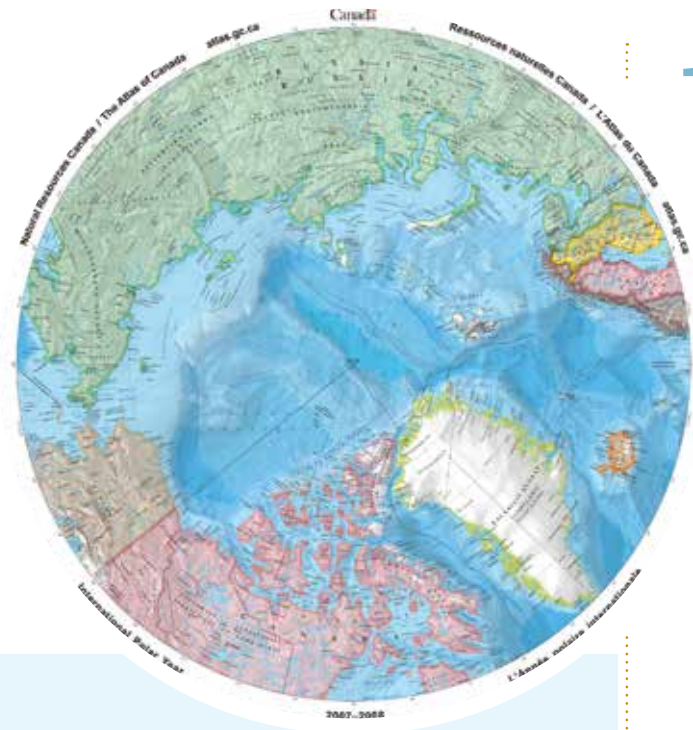
DAVE BROSHA

ukuatlu Nunaqaqqaqhimayut kavamatkut, ukuatlu naminiqaqtunut havagviit, taimaa pittaqaqtakkut itquumayumik piliklugu.

Nanminiqhurniq avikturviinni ittutut hakugiknikhait Kanataup kavamanganit pipqaqtait nunamiutat Yukon-mi Nunattiamilu piliriamingni inmik pilluagakhamingnik. Iniqtirutikhanut nanminiqhurnikkut aivaqatigiigutikhat Nunavunmi ikayuutauniaqtut ihuaqtumik pilugit inmik pittaqaqtamingnik.

Hapkunanga: Nunaup Piqutiinni Kanadami (Natural Resources Canada), Nunauyaa Kanadaup (Atlas of Canada). Aajiliuqtauhimayut ataani Angmarhimayumi Kavamatkunni Laisimi – Kanada.

Paanariiktut Pivallianikhanut

Ukiuqtaqtumi nunaqaqtuq angiyumik pivahaqautikhanik, akityumik maniliurutikhaqtaquqlu nunaptingni maniliurutikhanik. Nanminiqhurniq ikayuutauniaqtuq hapkunanga maniliurutikhanit turrangalunillu ukiuqtaqtumiunut, Kanata angiyumik munaqhiniqaqtuq maniliurutikhanut

pivalliadjutikhanik Ukiuqtaqtumi. Maniliurutikhanut qanurittunut aulladjutinut, ikummatikhat tuhpakaidjutikhallu avikturianiit Kanataplul kavamanganit ihuarutikhangit pivalliadjutikhananut avikturiani maniliurutikhanik, ikayuutikhanik Kanatap ayuqharuiqpalliadjutikhainut.

GOVERNMENT OF NUNAVUT

DAVE BROSHA

18

Ukiuqtaqtumi Takuyumayaat Hivunikhamut

Ukiuqtaqtumi avikturvik pinniqpiaktumik nakuuyuniklu pidjutihanut. Nakuukpiaktunik piqaqtugut nunamit pivikhanik ikayuutauyut ublumi maniliurutikhanut hivun’nganilu maniliurutikhariyainut. Ikpiknatqiyauyuq, piqaqpiaktugut ayuitpiuaktunik, havakpiakpaktunut inuit ilihimayut nunamik ayuitpiakhutiklu akhuukpakhutiklu ihuaqhiyuumilugu Ukiuqtaqtumi ihuaqtumik piyumayainut pivagianginni ukiuqtaqtumiutanut tadjia hivuniptingnilu.

Kangikhipkailutik ihuaqtumut angikliyuumiliktumullu tamainni Kanatami nunakyuamilu. Avikturviit havakpiakpaktut hakugiktumik havaqatigiigutikhamik allanullu, tamainnut havagviuyuni kavamatkuni, nanminiqaaqtunilu havagvingni. Upalungaiyakhimayugut atuqlugit pidjutikhat nuitaqtut taimaa. Upalungaiyaqhimayugut hivunikhaptingnut.

Una titiraq ilauyuq havaktauhimmaaqtamut Havaqatigiigutikhanut paanariurutikhanullu pingahuni avikturviinni kavamani. Nakuukpiaktumik havakpiakhimayugut atulihaaqhimayuni ukiuni, akhuuqhimmaaqhimaniaqtugut allan’nguqtirutikhanut. Taimaa ihuaqtumik havakpakhuta aulaguptaluunniit pivalliadjutigiyaanginni maniliurutikhavut ihuaqtumik pilugu havalluaqhimmaaqhimaniaqtakkut.

Itquumagiyakkut taimaa Ukiuqtaqtumiutat ihuaqtumik pihimayut munariyaamingni inmik havaktakhamingnik. Ukiuqtaqtumi kavamatkut

piliuliktait atuqtakhamingnik taimaatut nunaptingni nunataaqatauhimalluarianginni pivalliadjutikhamut, uqariaptingni ihumaliurutikhanut uvaptingnut pidjutauyunut, pivalliadjutikhallu havaktauyaangani inuit ilaupqaqlugit avatingnullu ihuaqtumik ihumagivlugit munariyaayaanginni.

Ihuaqtumik pihimmaaqniaqtugut havaktaptingni, ilitarivlugit allangayut atuqpagaat inuuhirmi unghahiktumi nunami. Uqaqatigihimmaaqniaqtavut paanavut avikturvikni Kanatamilu havagviinni taimaa nunakyuami havaakhat maligakhanullu ihumaliurutikhat ihuaqhiyaanginni ukiuqtaqtumi piyumayainut.

Ukiuqtaqtumi Takuyumayaat: Ukiuqtaqtumiuqatigiigutikhanut

atuqtauhimmaaqtuq titiraq ikayuutikhakkut havaktakhaptingnut nunakyuami pilluagakhanik, havaqatigiikluta ihuaqtumik pidjutigivlugit allannguliktut pidjutauyut ayuqhautauyullu inuuhirmut Ukiuqtaqtumi, ikayuutikhainut tamaita ukiuqtaqtumiutanut.

